

Ukininkas

Prekė laikraščio:

Prusose ir i Austriją 3 auks.
i Ameriką ir i kitas svetimas
žemes 5 auks.
i Rusiją (kuvertuose) 5 rubl.

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkaus
rašto arba už jos vietą per
pusę puslapio 60 fenigų.

ISEINA DU SYKIU PER MĖNESĮ SU MĖNESINIU PRIEDU.

Pienininkystės mokykla Kauno gub.

Jau kelis syk buvo kalbėta „Ukininke“ pereinę metų apie svarbumą pienininkystės dėl mūsų ukininkų. Buvo jau kalbėta, kad prie dabartinių žemų javų prekių, tik tie ukininkai galės gyventi kurie užsiims auginimu arklų, raguotų galvijų, kiaulių, o teipo-gi pinininkyste, kurios didelis naudingumas jau nekartą buvo parodytas. Idant palengvinti kelią tiems, kurie norės pagerinti savo ukę, kurie norės pataisyti savo vargingą gyvenimą, paduodame čion artymesnes žinias apie mokyklą auginimo gyvulių ir pienininkystės, esančią Kauno gubernijoje, Raseinių paviete, dvare Pagojus priguliniame p. Ivanavičiai.

Paduodamo čion ištraukas iš „ustavo“ tos mokyklos, idant kiekvienas galėtų aiškiai matyti, ko toje mokykloje galima išmokyti. Paduodami šitai mes tikimes, kad mūsų skaitytojai pasinaudos iš šitų žinių.

Pagojaus pienininkystės mokykla uždėta 1891 metuose, dėl praplatinimo žmonyse naudingų žinių, kaip apsieiti su melžiamomis karvėmis ir daryti sviestą.

Mokintis joje reikia 2 metų. Po dviejų metų mokintinius vyriausybės kaštu siunčia dėl praktikos i kitas pienininkystes ant šešių mėnesių.

I mokyklą priima mokintinius darbininkus visokių luomų, ypačiai iš vietinių ukininkų, sveiko sudėjimo, pripratusius prie darbo ir turinčius ne mažiau 17 (septyniolikos) metų.

Istojusie i mokyklą, jeigu jie nepabaigę kaimo mokyklos, turi mokėti bent skaityti ir rašyti gudiškai.

Nuo įstojančių i mokyklą reikalauja liudymo tevų ar apekunų, kad jie atiduoda savo sunų ar augintinių i mokyklą ant 2 metų ir da vienu ant praktikos, viso ant trijų metų. Aukščiaus to laiko mokintinis gali atsitraukti tik dėliai

ypačiai svarbių priežasčių, kaip štai, mirus tevui, kada jo ukė lieka be šeimininko.

Priima i mokyklą pradžioje sausio, o išleidžia apie 10—18 Gruodį.

Ant užlaikymo kiekvienas mokintinis gauna iš kasos po 90 rublių per metų. Tuos pinigus duoda i rankas uždėtojas mokyklos, o jis privalo užtai per visą metų duoti mokintiniams: maistą, drabužį, gyvenimą, kurą ir šviesą.

Mokykloje gali buti ne daugiau per 10 o ne mažiau per 5 mokintinius. Apart to i mokyklą priima ir praktikantus iš kitų mokyklų prisiųstus vyriausybės.

Budami mokykloje mokintiniai turi atlikti visokius darbus, kurie priguli priežiūrai galvijų ir pienininkystei, išskiriant ganymą; tam tikslui yra pasamdytas piemuo.

Per parą mokintiniai turi dirbti ne daugiau per 12 adynų priskaitant prie to ir mokslo iš knygų.

Abelnas mokslas tokspat kaip ir kaimo mokykloje, mokina tik: religijos, gudiškos kalbos, aritmetikos, kaligrafijos ir giedojimu, bet apart to čion mokina da ir specialisku: 1. kaip auginti, užlaikyti ir šerti raguotus gyvulius ir kiaulės; 2. apie pieną; iš ko jis susideda ir kaip atskirti gerą pieną nuo blogo su pagelba tam tikru prietaisu; 3. kaip vesti skaitlius užsiimant auginimu gyvulių ir pienininkyste; 4. kaip gydyti gyvulius; 5. išaiškinimas svarbiausiu dėl ukininko gamtos dalykų.

Praktiški užėmimai mokintinių tesesi ištisą metų. Iš knygų (teoretiskas) mokslas namie tesesi teipo-gi ištisą metų, adynomis liuosomis nuo darbų aplink galvijus ir pieną, išskiriant laiką nuo 18 Gruodžio iki 18 Sausio, teipo-gi paskutinę nedelę gavenios ir pirmutinę po velykų ir dar vasarą kokias 4—6 nedeles ypačiai laike šenpjutės, kada mokintiniai padeda gaminti pašarą melžiamienių galvijams. Apart to mokyklos uždėtojas gali kada nori paleisti mokintinius nuo mokslo, kada reikia atlikti butinai reikalin-

gus darbus apie pieninę ukę. Apie tokius atsitikimus jis turi pranešti metinėje atskaitoje.

Teoretiškai (iš knygu) *mokslo* paskirta ne daugiaus per 3 adynas kas dien.

Prie praktišku užsiėmimu mokykloje priguli visokie darbai apie galvijų užlaikymą ir pienininkystę, kaip štai: 1. milžimas karvių; 2. jų šerimas ir valymas; 3. girdymas veršių; 4. penėjimas galvijų; 5. auginimas kiaulių; 6. išvežimas mešlo ir kaip su juom apsieiti; 7. darbas apie pieną ir atskyrimas nuo jo smetonos (grietinės); 8. dirbimas sviesto; 9. vedimas kasdieninių užrašų kaslinink užlaikymo galvijų ir pieno; 10. suvedimas surašų ir išvedimai iš jų.

Prigtam mokintiniai turi gerai išmokti kaip dirbti sviestą iš saldžios ir rugščios smetonos (sviestą normandišką, parvžiaus, ir golšteinišką).

Praktiški užėmimai turi būti teip paskirstyti tarpe mokintinių, idant kiekvienas iš jų pereitų visus darbus ir idant pabaigęs mokslą galėtų netik pats atlikti kiekvieną darba, bet ir išaiškinti dėlko jį daro teip o ne kitaip. Mokykloje visokius darbus mokintiniai atlieka po priežiūrą mokyklos užveizdėtojaus ir mokintojų, kurie viską turi jiems aiškinti.

Mokina mokykloje gudiškoje kalboje.

Pabaigusiesiems mokyklą ir išdavusiems egzaminą išduoda atsakančius liudymus. Perėjus trims metams nuo pabaigimo mokyklos mokintiniai privalo prisijusti į mokyklą atskaitą apie savo darbus ir liudymus privatiškų žmonių, pas kuriuos jie dirbo, ir tiems iš jų, kurių atskaitos bus pripažintos geromis ir liudymai bus geri, mokykla išduos liudymą „meisterio sviestinin-kystės“.

Pabaigusie mokyklą neliuosi nuo kariumenės, turi tik tiesas tokias kaip pabaigusie pavietinės mokyklos.

Iš šito skaitytojas gali aiškiai matyti ko ir kaip mokina toje mokykloje. Mes nuo savęs galime da tai pridėti, kad pabaigusie tą mokyklą gauna vietas dvaruose ar pas mus ar Maskolijoje, teip kad nevienas iš musiškių tokiu budu gali sau gerą kąsnį duonos turėti.

Tiems kurie norėtų važiuoti ar laišku į užveizdą tos mokyklos kreiptis, paduodame adresą, jisai tokis: Kauno gubernija, Raseinių pavietos, dvaras pagojus (maskoliškai „Imienije Podgai“).

Musė ir Širšė.

Mat, nelaimė tokia buvo:

Musė vortinklin įkliuvo.

Paskutiną statė, birzgė, burzdėjo,

Bet išsipainiot niekaip negalėjo.

Tuokart lėkė Širšė ir Musę pamatė;

Ji jė stebėjos, spiaudė — net galvą kratė.

„Na, tu kvaile, aklas daigte ar netekai proto? Ar-gi da tu nepažįsti savo tikro koto?“

Olbijo ji Musę ir šitepos privadžiojo:

„Juk tai musių vilkas, eilių eiles suteriojo.

Vorelis jug gerai numano jus veislės skoni,

— Jus-gi pusgalvės dar nepažįstat jo maloni“.

Musė atsakė: „Sesyte, pasiliauki,

Nesistebėk, iš nelaimės nesidžiaugki“.

Kaip tik Musė tą ištarti spėjo —

Jau kregždė Širšę snape turėjo.

Kas iš nelaimės pasidžiaugt gali —

Tam Dievas duodą tokią jau dalį. *Višakis.*

Gaidys ir Višta.

Gaidutis mišlyną bekapstinėdams

Užtiko grūdą, skaniausiąjį kvietį;

Kraipė jis galvą, laimikį regėdams.

Skanus but krislas, bet im' užsikieti, —

Ir šiteip jisai pats į savę tarė:

„Grūdą vienas aš suvaliosiu —

— Gėda man, — tėvų tėvai to nedarė, —

Kam-gi aš purvyną voliosiu!“

Tuk — tuk — tuk — spė jis pašaukti,

— Jau nebreikia ilgai laukti:

Štai didžkuodė kaip čia buvus, —

Ant tų pėdų ji atzujuos,

Pasigriebė grūdą, ir skilvyn įvairus,

Šalin sau pesleno, nė dėkui n'įstarus.

O kad tikos' kitą syki,

Dievas davė jai laimikį, —

Mat, rugių kaip saują ji užtiko:

Godžiai rijo, kiek galėjo;

O kad jau dirsės tik pasiliko —

Tai gaidutį šaukt pradėjo.

Teip ir Petras n'užmiršta Miko, —

Kaip tiktai nuo jo kas atliko,

Ar nuo nagų nuvarvėjo —

Tai ir Mikui pažadėjo. *Višakis.*

Starosta.

Netoli vieno didelio miesto, sodžiaus gale, stovėjo didelė pirkčia. Iš visoko buvo matyti, kad ją statė geras ūkininkas, pasituris žmogus: rąstai drūti, langai nemaži, stogas lentomis dengtas, kiemas aptvertas tvora, yra klėtis ir diendaržis.

Didžiojoj pirkčioje gyveno seniai Andriuliai su dviem sūnum. Vyresnysis, jau našlys, turėjo vieną dukterėlę ir gyveno dabar pas tėvus arba tariant prie brolio; antras sūnus buvo vardu Kazys, jam buvo pavesta visa duba, jis gyveno čionai su savo pačia Agota ir visais vaikais. Nors seneliai buvo seni, o vyresnysis sūnus labai kosėdavo, vienok jų kieme viskas buvo tvarkoje. Visa ta didelė

šeimyna ne tik žemę dirbdavo, bet darydavo ir visokias pintines pardavimui, ir Kazys, kaip visiems buvo žinoma, labai puikiai mokėjo savo darbą. Jisai buvo žmogus geras, linksmas, darbštus, negirtuoklis, o pati jo visam sodžiui buvo žinoma per tylia, romią moteriškę, kuri nė valandėlės ne esti be darbo. Tai-gi nėr ko stebėtis, kad jie gyveno gerai ir gražiai. Turėjo jie ir gyvulių ir paršų ir avelių: visur buvo švaru. Pirkėia teip-gi buvo nedyka. Kertėje stovėjo lova prikloti margų patalų, ir matyti buvo šiek tiek namų darbo suolai ir kedės. Valgydavo kaip visur mūsų žmonės. Vaikai buvo sotūs, apdengti, žiemą apauti. Agota su savo giminaite, dvylikos metų mergyte, suspėdavo apsiuošti, viską apžiūrėti.

Bet įgyta per didelį darbą laimė neilgai tepateko. Netikėtai atėjo bėda. Kazį išrinko per starostą.

Nors Kazys norėdams išsisukti sakėsi maža temokas rašyti, ir pats vienas tėsas namuose darbininkas, bet valsčius nepaleido.

— Patys žinome, sakė jie: — kad nieks nenorėtų būti starosta: starostauti yra vis tiek kaip su velniais bičiuliautis, bet vis-gi tu turi starosta būti: kito nėra. Atitarnausi savo metus ir gana. Gerti tu negeri, jei teisingai elgsiesi, bėdos sau nepasidarysi. O kad maža tėra darbininkų — ne bėda. Pinigų turi, — surasi darbininkų. O jei tektų už nesurinkimą pinigų sėdėti, tai žmonės puskui atsilygis.

— Kas apsukrus, atskalbinėjo Kazys: — ir tas būdams starosta įlenda į bėdas. Darbininkas teip-gi ne ką padarys, jei jo neprižiūrėsi. O kada-gi prižiūrėsi? Tai čia tavę į miestą varo, tai į valsčių, tai da kur, — už visus reikia atsakyti. Patys žinote ne kiek tesuprantu ruskai, nesuimu. Bus bėdos. Aš žmogus tamsus, nemokintas, bereginti į bėdą įpulsiu. Rinkite kitą.

Bet susirinkimas sujudėjo, pasikėli trukšmas, ir Kazys pagaliaus sutiko.

Numestasis starosta kas-žin kur išmėtė tris šimtus rublių starostystės pinigų, sumaišė visus skaitlius. Da vis atsirasdavo, kad tai čia, tai ten trūksta. Ilgai sėdėdavo Kazys už knygu, vargiai galėdams perskaityti užrašus, pamazėli skaitė knygoje užrašytus sodiečių rublius ir kapeikas; iš tų pasidaro dideli pinigai, kuriuos sukišti reikia į visokias valdžios skyles. Sunikiai ėjo jam tas darbas, o čia prieš jo mažas sūnelis ir žiūri išispyręs, ką tėvas daro, bijo net pasijudinti.

— O, Simuti! sakydavo Kazys: sunku nemokančiam rašto! Tu žiūrėk, kaip paugsi, tuoj imk mokintis. Visą mokslą pereik! Kada tau pareis dėl valsčiaus, darbuotis, bus lengviau.

Bet štai ateina žmogus, atneša pinigų, paklausia, kiek jam dar reikės įmokėti, — atranda, kad teisingai knygoje įrašyta.

— Na, Dievui dėkui, mat ir suskaitei, sako — eiva nors alaus užtai išgersiva.

Ir nuvargęs Kazys eina į karčiamą.

Ateina kitsai peržiūrėti užrašų, kiek nuo jo priguli mokesčių, sedi, sedi, skaito drange su Kaziu. Sunku nemokantiems suskaityti ir vėl skaitliai teip pasibaigia, kad žmogus kviečiasi starostą į karčiamą pasilsėti.

Iš pradžių Kazys da atsisakydavo nuo tokių kvietimų, bet paskui ir jį patį ėmė traukte traukti į karčiamą. Niekada paprastas lauko darbas jo teip nenuvargindavo, kaip tie nepriprasti skaitliai, važinėjimai, traukymasis į visus kraštus. Karčiameje, tarp žmonių, ir jis greitai palinksmindavo; užmiršdavo ir nesusieinančius skaitlius ir visą betvarkystę, smarkius išbarimus vyresnybės, paliepinus. Kazys nė nežinojo kiek jam kaštuodavo tie atsilankymai. Svetimų pinigų jis visada turėdavo; netrukus jis nebeskyrė svetimų pinigų nuo savo. Teip viskas traukėsi kokią pusę metų. Pradžioje pavasario mirė brolis. Reikėjo berną pasiamdyti. Kazini rodeši, kad pačiam dirbti lauką visai nėr kada. Vis jis trąsinėjo, sukinėjosi po sodžių, reikėjo vis tankiaus važinėti į valsčių, į miestą. Nuolat ėjo popierios, reikalavimai visokių mokesčių. Reikėjo mokesčių rinkti, o vyrų nėra namieje. Ėmė juos gaudyti, kada tie pareidavo namon, o jie atsiprašinėja. Ir čia vėl pasibaigdavo viskas karčiameje.

Namiškiai pasergėjo, kad Kazį patį ėmė traukti į karčiamą. Tėvas atkalbinėdavo, motina prikišdavo, o jis vis tiek teatsakydavo: „prašiau, kad nerinktų starosta — nepaklausė. Ne mano kaltė, bet valsčiaus“. . . .

Ką tu čia viską ant valsčiaus nuverti? Kaip užsikrėsi bėdą ant kaklo, kas tuokart bus kaltas! Nereikia gerti, nereikia į karčiamą eiti!

— Tai lyg aš iš savo geriu! Kiti pamyli.

Ne iš savo! Tai-gi, kad ne iš savo, bet iš kitų. Ar tai atskirsi? Jie tau pastatys, ir tu juos pamyli, paskui ir viens pats geri! . . . Nė nepamatsysi, kiek išeis pinigų!

Kazys iš pradžios viską mąstydavo, užsirisdavo, o paskui nustojo ir mąstęs. Atėjo ruduo. Surinko nuo žmonių pinigus ir nuvežė miestan. Užvažiavo pas valsčiaus raštininką, pamylijo jį ir prižadėjo trirublinę, jei tas jam peržiūrės knygas, užrašus, kvitas. Raštininkas skaitė skaitė ir sako:

— Labai prastai visi užrašai vedami. Niekąp skaitlių nesuvaikys. Pas tave da turėtų būti 300 rublių pinigų.

Bet Kazys neturėjo valsčiaus pinigų. Ėmė jįsai manyti, kur tie pinigai galėjo pasidėti? Ar neužmiršo ką-nors užrašyti? Gal raštininkas suklydo? Ar-gi būtų jįsai tuos pinigus išleides? Teisybę sakant, reikėjo brolių palaidoti, pasisamdė berną, stogą naujoms lentomis apdengė. Savo amata jįs beveik visai pametė, per žiemą iš viso už kokius 5 arba 10 rublių tenudirbo. Visai nuo darbo atprato, o vėl pradėti nebenorėjo.

Net kaimynai pastebėjo, kad jįs persimainė, ir sakydavo: „Atprato Kazys visai nuo ūkininkystės; kad tik kokia bėda neužkristu: per tankiai jau išsimanė karčiamon vaikščioti“.

Kaziui paliko neramu. Kaip čia išsipainioti? Ką padaryti, kad įmokėta būtų, kas trūksta? Gal kogreičiausiai iškulti javus; gal šiek tiek bus galima ir parduot? Vienu valgytoju mažiau. O gal arklį ant žiemos parduoti?

Tokios mintys suko Kazio galvą grištant namon nuo raštininko. Jis prižadėjo vėl imtis už darbo, nesivalgioti bereikalo į ksrčiamą ir pasistengti išsikasti iš bėdos. Jei negalėtu jįs starostaudams užsimokėti viską, kas trūksta, gal-būt valsčius už jo rūpesčius dovanos jam likusią jo skolą.

Smarkiai griebėsi už darbo, visur rado apleista, niekur nebuvo tvarkos. Mėšlas ne visas išvežtas; laukas negerai apartas; padarinės teip-gi išblaškytos, šis-tas sulaužyta, pamesta, laiku nesutaisyta. Pakinklai suplėšyti, triobas nepažiūrėtos, iširusi tvora neužtvirta, pavienis*) reikia naujais kuliais dengti.

O čia ir javai ne teip užderėjo, kaip laukė. Ar sėkla buvo negerai, ar laukas negerai išartas, ar darbininkas sau būtų nušivežęs kokią dalį javų? Bet Kazys vis dar laikėsi, vis stengėsi apeiti savo ūkį, tvarką kokią padaryti, nors ir jautėsi savęs nepergalėjęs. Rengėsi prie darbo, o čia numirėlis namuose. Mirė senutė motina. Nespėjo ją palaidoti, nespėjo kaip reikiant prisirengti prie paprasto darbo, — mirė senas tėvas.

Kaštai, šermens, laidotuvės su mišiomis ir vėl važinėjamai į miestą, į valsčių. Vėl jįs nusišalino nuo namų darbo, vėl nėra tvarkos. Jaučiasi vėl pragaišinęs valsčiaus pinigų, bet kiek — nežino. Bet kas iš to, kad ir žinotu? Vis tiek, nėra iš ko atiduoti? Jug reikėjo senelius palaidoti, reikėjo berną paimti, sutaisyti pavienis, nusipirkti roges. Vis tai reikalinga, butinai reikalinga, negalima be to apsieiti. Neramios mintys sukelia jo rūpestį, o pergalėti rūpesčio jįs nebegali ir vėl ima gerti.

Da labiau kaip pirma traukia Kazi į karčiamą, ir jįs nespriešina patraukimui. Kar-

čiamoje randa ir pasipažįsta su tokiais žmonėmis, kurie tankiai ten vaikščioja. Vis labiau ir labiau pripranta, vis tankiaus ir tankiaus jieško atilsio ir ramumo degtinėje. Namon pareina tik naktimis, iš namų išeina tuojau atsikėles.

O Kazio namuose visiems sunku gyventi. Visą namų ruošą veda Agota su savo giminaite. Ar žabų iš miško parsivežti, ar gyvuolius paliuobti, viską jie dvi daro be vyriškos pagalbos. Iki Agosa miške, Barbutė ruošiasi apie namus, apžiūri vaikus, apliubia gyvuolius, parsineša vandens. Nė Agota nė Barbutė nesiskundžia, kad sunku, tik pačios eina vis menkyn ir menkyn.

Nuvargusią Agotą kankina da rūpesčiai apie vyrą. Kas jam pasidarė? Kas bus su jais visais? Nujaučia jį, kad tuoj užkris ant jų baisi, didelė, nenustumama bėda.

Štai ir užkrito.

Nuvažiavo Kazys miestą mokesčius atiduoti. Ar jįs kelionėje pasigėrė, ar mieste, jam pasigėrus, kas ištraukė pinigų, ar pametė jįs juos, bet vis-gi pinigų kur reikiant neinėšė, ėmė gerti, užti... Arklį su visu pakinklu ir ratais nuvedė ir namon parėjo trečią ar ketvirtą dieną ir pasisakė sodiečiams, kas atsitiko. Pradėjo žiūrėti, ėmė tardyti. Trūko bene..... pusantro tukstančio.

Tardymas traukėsi ilgai. Kazys visą laiką kalėjo. Agota tylomis nešė savo kryžių. Vieną dalį lauko atidavė arendon kaimynams, dvi likusi dalį atidavė ant pusės. Arklį ir karvę pardavė ir atidavė pinigų kuopai. Kad galėtu gyventi, jį pamaželi pardavinėjo visas ūkio padarines — ratus, roges, arklus, akėčias. Vaikai susirgo kasžin kokia liga, staiga atsiradusia sodžiuje, ir tris mirė. Pasiliko tik du vyresniojo. Bet tokiose sąlygose vaikams mirus, Agota nelabai nuliūdo.

Dievo valia, liūdnai kalbėjo: be jų bus geriaus. Ne linksmybės jų laukė. Tik širdi skauda atsiminus, kokia ateitė juos laukia.

Teip traukėsi menuo po menesiu. Atėjo teisimo diena.

Teistojai pasmerkė Kazi ant dešimties menesių kalėjimo už išgaišinimą daugybės svetimų pinigų.

Kaziui kalėjime bebunant namai jo ėjo vis menkyn. Agota dirbo kiek galėdama, ėjo ant uždarbio pas kaimynus ir į miestą, bet neištengė ant visko uždirbti.

Perėjo ir dešimtis menesių kazys sugrįžo namo.

Didelė ardvi jo pirkčia pakrypo. Visur pasidarė plyšiai. Kur nekur supuvo lentos, nebuvo iš kur gauti nauju senoms permaitinti. Nuo pavienio ir nuo kleties stogo šiaudai nuslinko, kilmas dykas. Tik šiukšlių kruvos kupso

*) pavienis = pastogė padarams ir kuliams sudėti.

ten, kur seniaus stovėjo gyvuliai ir visokios padarinys. Visa, kas tik galima buvo parduoti, buvo parduota gyvenant be šeimininko.

Kazys, pamatęs, kokiam padėjime jo gyvenimas, jo šeimyna ant visko ranka mastelėjo. Jei ir dieną bei naktį jis dirbtu, ir tuokart nebeišbristų iš bedos, nepataisytu gyvenimo.

Da labiaus ėmė kazys gerti. Namie visai jo nebebudavo. Taikydavosi išeiti niekam nematant, o pareidavo nakčia. Padirbs keles pintines, parduos ir tuojaus viską prageria. Vaikščioja basas, apdriskęs. Kaimynai jį niekina, išjuokia, jis viską nukenčia; o sveikata jo eina vis menkin ir menkin. Ant galo visai apsirgo. Krutinė išsiputė, kraujas metesi iš gerklės, pagaliaus ir visai jį priebaigė. Dabar jau nustojo ir degtinės prašęs. Guli tik po kelias valandas, nebeprasijudina lyg užsimiršęs. Arba atsikvošęs, pasišauks pačią, vaikus ir meldžia, kad jam dovanotu, kad nenorėjo jis juos prapuldyti.

Grinėja šalta, visur pučia, nēr kuo triobos pakurinti, nēr kuo ligonį aptaisyti. O šaltis vis taukyn jį ima, dreba kaip drugio krečiamas, nieko nevalgo, negeria tik skundžiasi kad šalta.

Po kelių nedelių Kazys pasimirė.

Namuose visai nieko nebuvo. Davė žinią motinai, seserei. Motina graba nupirko, duonos atsuntė. Brolis atnešė šį tą laidotuvems. Kaimynai sudėjo šiek tiek pinigų ir palaidojo Kazį.

— Gaila, kad teip negražiai užbaigė — kalbejo kaimynai eidami paskui grabą — geras žmogus buvo!

— Ką dabar pati su vaikais darys?

S. O.

Apie užmėžimą medžių.

(iš vokiško.)

Kitąsyk žmonės manė, kad po gerų metų turi ateiti blogi ir nevaisingi metai. Bet paskutiniam laike suprasta, kad medžiai turi tokius jau reikalus savo gyvenimo, kaip ir javai ir žolės, suprasta, kad be žiūžimo ne gali per ilgus metus augti ir užderėti netik javai, bet ir medžiai: reikalingas yra augalams maistas, kuris per ilgus metus gal sumažėti ir ne užtekti augalams.

Medžiams kaip ir javams reikalinga yra turėti žemėje užtektinai *azoto* (salietradario), *fosforinės rūkšties*, *kali* ir *kalkių*.

Jeigu medžiai blogai auga t. y. jeigu lapai mažai želia ir medis leidžia menkus ugius, jeigu lapai geltonuoja, tuomet reikia medžiams visų aukščiau minėtų maistų.

Kad sudrutinti vieną suaugusį medį, tai reikia bent 2—3 svarus Chilinės salietros, kuri užturi daug azoto, kokius 7 svarus kaulų miltų ir 2—7 svarus kaimito. Sekančiuose

metuose jau reikia mažiau maisto: 1—2 sv. salietros, 3 sv. kaulų miltų ir 2—3 sv. kaimito. Į vietą salietros ir kaimito galima imti tam tikslui srutas. Pirmąsyk reikia ant vieno medžio 10—14 kibirų srutų, paskiaus užtenka mažiau (apie 10.)

Užmėžimas vieno medžio atseina ne brangiai. Pirmą metų mėžiant su vienoms druskoms kaštuoja 10—14 kap., sekančiuose metuose apie 5 kap., vartojant užmižimui srutas pirmą metų kaštuoja apie 5 kap., sekančiuose metuose 2—3 kap. Į vietą kaimito galima imti teipgi druskos Chlorkali; jos reikia imti 4 syk mažiau, ne kaip kaimito t. y. į vietą 4 sv. kaimito užtenka 1 svaro Chlorkali.

Kaulų miltus ir kaimitą reikia barstyti rudenį arba žiemą teip plačiai kaip toli yra išsiskėtusios medžio šakos. Išbarstyti miltai turi but užberti žemėmis. Salietra reikia barstyt prieš pavasarį kovos mėnesių. Salietra gal likt ant viršaus, nės nuo lytaus greit išigeria į žemę.

Jeigu medis gerai auga ir nežiurint ant to turi mažai žiedų pavasaryj, tai jam truksta fosforinės rūkšties, kalkių ir magnėzijos. Jeigu žemė gauna da ir šito maisto užtektinai, tuomet ir pats medis gerai auga ir tampa vaisingu. Tam tikslui geriausiai tinka kaulų miltai, nesa jie užturi fosforinę rūkštį, kalkes ir magnėziją. Pirmą syk užtenka 7 sv. tų miltų, sekančiuose metuose gana yra 4—2 sv. Kur žemė prie smilčių reikia da barsti kokius 3—4 sv. kaimito arba 1 sv. Chlorkali. Tokiu budu medžio augimas ir vaisingumas gali pareiti į lyg svarų.

Jeigu atsitiktų, kad medis atneša daug vaisių, bet blogai tarpsta, tuomet reikia duoti žemei daugiau salietros, arba laistyt žemę srutomis. Srutas reikia laistyt žiemą iki pačiam pavasariui.

Šiteip užmėždami medžius ukininkai gali pagerinti savo sodus ir sulaukti iš jų didelės naudos.

SL.

Apie perėjimą.

(Iš vokiško.)

Ne duok perėti prieš Kovo mėn. ir pralinkus Gegužės mėn. Kiaušinius perėjimui imk nuo dėlingų paukščių ir ne jaunesnių, kaip metų dabok, kad kiaušiniai nebutų užperėti. Ant kiaušinio užrašyk, kada jis padėtas ir parink į lizdą ne senesnius kaip 2-jų nedelių. Kiaušiniai turi but čysti, nės šiaip gal užtrokšti peras. Jeigu koks kiaušinis susimuša beperint, tuomet reikia kitus kiaušinius nuplaut su drungnu vandeniu, o į lizdą įdėti šieno arba minkštos žolės. Į šeštą dieną apžiūrėk kiaušinius; ne užperėti, aiškus kiaušiniai gali da tikti valgiui

Lizdas turi būti ramioj' vietoj', nuošaliai, ir teip pritaistas, kad ir lengva but paukščiui prieiti. Pereklei duok kasdien gero vandens ir grūdų ypač avių, nuo kurių ji ramiai peri. Vandenį ir lesalą duok šiek tiek atstui nuo lizdo; nedidelis atvėsimas kiaušinių yra reikalingas mažutėliams. Gerai jeigu šalė yra pieska, pelenai arba pusi žemė. I 19 tą dieną vėl permainyk lizdo paklodą, visoki darbą reikia atlikti tuomet, kada pereklė yra lesinama.

Sl.

Iš Lietuvos.

Iš Virbalio Suvalkų gub. Sekretorius Kybartu valsčiaus P. Kirsnickis tapo atstatytas nuo savo vietos ir apsūdintas ant keturių mėnesių ir dviejų nedėlių kalėjiman už savo nedorybes dabar sulaukėme p. Gajaucką, kurį viršininkas atsiuntė iš paežerių valsčiaus. Šitas ponas pasirodė iš savo pirmų dienų, kuom bėsas. Lietuviškos kalbos nenori jis visai nė girdėti; vaitas mus lenkiškai tiek te moka, kaip mes čigoniškai o su sekretorium tai vis tur lenkiškai kalbėt; iš šalies klausant gali juokais trukt iš p. vaito kalbos. Ant šaltyšių sekretorius barasi vis gudiškai ir gazdina vis su viršininku, nurašę esą raportą, tai anuos išodysės i „Kozą“ ant 7 dienų. Dėlto šaltiškai jo bijo ir labai turi švelniai su juom apseit. O ka tu su juo! Jis parašo raportą, o vaitas turi pasirašyt, nės vaitas savo reikalų suvis nesupranta ir daro teip kaip pasako sekretorius. O mus viršininkas tik to ir laukia, kad kas pasiskustu ant mus valsčiaus; jis turi didelę apmūdą ant mūsų už tai, kad jis nepriveikė mus iškloti šakomis kelią, apie kurį jau buvo „Uk.“ rašyta. Ar-gi jau mes, vyrai, teip ir duosimės, nei avinai, entgis?

J. Pašeiminis.

Iš Gavaltuvos kaimo. (Senapilės pav.) Musų kaime tik tiek ir yra žingeidaus, ką karčiama. Šeip žiurint, trioba sena supuvus, bet vienam gale langai užtaisyti užkabomis, apstatyti kvietkais, iš ko galima spėti, kad gyventojas jos pasituringtis. Gyvena ten žydas Ickus Finkelšteinas, kurį vieni vadina Ickum o kiti kaulakiu arba areliu. Turi ju gabalą žemės ir laiko karčiama. Anais metais, kada vyriausybė buvo suskatus vyti žydas iš kaimų i miestus, Gavaltuvos kaulakis tačiaus apsiliko, nės nesnaudė, mat kaip sako kausytas ant visų keturių; pirmučiausia puotėsi prie kaimo ukininkų, davė jiems degtinės, o gudų valdininkų, nuo kurių tas reikalas priguli pinigais širdį suminkštino, na ir apsiliko gyventi Gavaltuvoj. Patentą dėl šinkavimo išperka kaimynai ukininkai, nės ant savo vardo jam laikyti karčiama nevale, jis tik pinigus ka i savo delmona deda. O jų pinigus moka rinkti. Žino žydas koki

ukininką i kamaraite paprašyti, o kam ir prie šinkstalo paduoti alų ar degtinę. Žino visus aplinkinius kaip ant delno: kaip kuris vyras, ar gerą turi bobą ar bijos ar ne, ką kuris dėl jo vertas; ar mėgsta kuris rukyti papirosus, ar duodasi kuris igundyti gerti, vienu žodžiu visiems, netik aplinkiniams, kaimiečiams, bet ir tolymesnių kaimų gyventojams moka itikti. O jaunesnius patraukia jo duklė — „Kaikutė“, užtai ir bėga pas tą žydą tarytum varomi netik nedeldienų vakarais, bet ir šiokiomis dienomis; o susirinkę ką veiks geria, keikėsi ar pešasi. Sutemus baisu važiuoti pro šalį, ypač laike atlaidų Pilviškiuose ar Sasnavoj, arba tarpkaldy, nės nekartą ar bijos užstoja. Iš to kyla paskui provos, nesutikimai. Žydas iš to viso kyla kaip ant mielių, o žmonelės Lietuviai breda i bėdą, žengia smarkum žingsniu žemyn kaip dvasiškai teip ir medegišškai. Tankiai skundžiasi mūsų žmonelės kad sunku gyventi, kad negali išsimokėti savo laike mokesčius, sėdininkams arba skolininkams. Sako, kad neištenka pinigų išsirašyti sau laikraštį ar knygutę kokią, kurios atidarytu akys, ir parodytu kokiū budų savo gyvenimą pagerinti, o vis pertai kad perdaug karčiamose palieka. Skaitymui knygų ar laikraščių nė laiko neturi, nės daug laiko karčiamose perleidžia. Laikas rodos susiprasti ukininkams, kad tas žydas šinkorius teip ne reikalingas jų kaime kaip skyde mašė, laikas pasirupinti išvyti jį iš savo kaimo, o dalykas tai labai lengvas, reikia tik kad nė viens ukininkas neapsiimtu išpirkti ant savo vardo patentą šinkavimui dėl žydo kaip tai darėsi iki šiolai, atmydami, kad žydas nėra jus prietelis ir jus už tai nepagirs, bet greičiaus pasijuoks, kad „gojei“ nieko neišmano. Ne esant karčiama kaime ukininkai tankiaus sėdės namie prižiūrės geriaus ukę ir turės pertai didesnę pelną, o dabar netik ką lauką gerai apdirbti per karčiama negali, bet da ir tuos pačius javus valkai ir šeiminykščiai slapta iš jų aruodų i žydo perkrausto. Pertai mano širdingų velyjimų butų, kad nuo naujų metų Savaltuvos ukininkai susiprasta ir išnaikintu savo kaime tą teršiančią piktžolę.

Keliauninkas.

Panemune (Senapilės pav.) Nedelios diena 15 Gruodžio 1895 metų apie 5 valanda vakare Panemunes karčemoj' pas šinkorių Maskolių Aleksandra, tapo užmuštas Baltrus Maliunas su žinia policijos. Tris brolei Dzenkai, žinomi kaipo peštukai norėjo pabausti Maliuna, kuris prie kitos bandos peštukų prigulėjo. Tuom tarpu visi buvo karčemoje ir gerė. Pertara pabaudio buvo žemskis — policija, bet gaves kelis stiklus alaus nuo Dzenkučiu, toj' dabotojas tiesos išėjo per duris, o šie tris prišėkia prie Maliuno, atliko savo bjaurą darbą — žmogžudystės. Tuo po išėjimu žemskio

supuolę permušę galvą Meliuno ir išbėgo, o šinkorius Aleksandra pamatęs labai kruviną Maliuną, paėmė už apikaklės ir išvilko per duris laukan. Dzenkai sugrįžo ir iki smert užmušė Maliuną. Eina tyrinėjimas apie šinkorių ir žmogžudžius.

Pajesis (Senapilės pav.) Ant Jesios kranto gyveno sau Laukei. Neturėdami savo vaikų, paėmė juodų siratą apie dviejų metų Raznatauckutį už augtinį. Raznatauckutis vaikas buvo sveikas, gražus, linksmas ir išmintingas, Laukiams labai patiko ir už tai jį pamėgo ir žadėjo po smert pavesti jam savo turtą. Giminės dagirdė apie tokią ne smagią naują sutarę nužudyti visus ir išpildė savo sutarimą. Gruodžio mėnesyje užmušė visus tris. Kaimynai tik i trečią dieną apie tai dažinojo. Laukiene rado per pusiau kiaulių suesta. Eina tyrinėjimas.

Garleva. (Senapilės pav.) Šale plento ant Kauno netoli Garlevos yra karčiama šiaudinė vadinama. Šinkorius žydas tapo užmuštas nežinia už ką 17 dieną. Gruodžio 1895 metų.

Vainatrakei. (Senapilės pav.) Banionį Vincą užmušė dvi bobos atvykusios 11 valandą nakčė. Ir šandie da bobos nesuimtos, tik pėdsaką randa.

Iš Bartininkų, Vilkaviškio pav. Bartininkų bažnyčioje jau suviršum metai kaip liovėsi skaitė evangeliją ir giedojo „gadzininkas“. (adynas) lenkiškai.

Pirma budavo teip: prabaščius ar vikarius, išlipęs sakyklan apsidairydavo ir jei tik nebūdavo ponų, tai sakydavo evangeliją vien lietuviškai; jeigu atsirasdavo „juodžiponių“, tai lenkiškai ir lietuviškai. Bet nuo pradžios 1895 m. jau suvis nebegirdim lenkiškos evangelijos, rasi per atlaidus koks svetimas kunigas perskaito lenkiškai iš papratimo. — Iš tės priežasties teko man susirinkime pas dvarponi matyti užpuolimą ant Bartininkų Viktoriaus kun. G., idant jiems išaiskintų, kodėl kunigai nustojo skaitę lenkiškai evangeliją, kuri sulyg šiolei visuomet buvo skaitoma?... Kunigėlis, teip staiga visų užpultas, net užkaito, bet atsikvošėjęs, atrėmė:

„Prisakyta yra skaityti evangeliją kalboje liaudies (svieto) — kaip pas mus — lietuviškai. Bet, jeigu atsirastų daugumas, kurie tos kalbos nesupranta, tuomet reiktu ir lenkiškoj kalboj skaityt. —

— Na, tai labai gerai! — atsiliepė lenkas. — Bažnyčia pavelyja, kodėl-gi neskaitot lenkiškai?... mūs parapijoj yra daug, kurie šneka lenkiškai... Mums mieliau savo prigimtoje kalboj paklausti evangelijos.“

— Rods! — atsakė kunigas — prigimtoje kalboj kur-kas smagiau klausyti, bet jei pasikaitysim kiek mus parapijoj yra, ką iš prigimimo

vartoja lenkišką kalbą, rasim nedaugiau 6—8 familijas. Iš tų atskirkim tuos, kurie visai bažnyčios nelanko ir tuos, kurie atsilanko 3—4 kartus ant metų (apie 4 šeimynos), — tai liks kelios ypatos (ir tai suprantančios lietuviškai). Dėlto pamislykit, ar pritinka skaityt evangeliją lenkiškai tuomet, kada visa bažnyčia (apie 1000 žmonių) turi laukti?..

— „Bet sulyg šiol teip budavo“ — atsakė Ponas K.

— Ale tai budavo negerai; nebuvo kam už žmones užstot.

— „Et jau gana — atsiliepė viena ponia — man geriau paklaust lietuviškai skaitant, negu, visiems žmonėms i manę bežiurint, lenkiškai. Ant galo, jei kas iš mūs ir nesuprastu — moka skaityt, tegul sau pats evangeliją persiskaito“. — Norėjau da ir aš savo dyleki prikišti, bet visi pakilo nuo stalo ir šnekt pasibaigė.

— Neseniai pakliuvo man vienas pernykštis numeris „Ukininko“, kur korespondentas spėja, buk ir Alvitė per S. Oną evangelija buvo perskaityta lietuviškoj kalboj.

Aš tuomet buvau Alvito bažnyčioj ir gerai atsimeu, kaip ten buvo.

Pirma kunigas pasakė evangeliją lietuviškai o paskui lenkiškai. Po evangelijai kantariai užtraukė prieš pamokslą giesmę, laike kurios išsiskirstė lenkų ponai ir atėjūnai mozurai.

Tas pats korespondentas pagyrė Mariampolės kunigus už išvedimą skaitymo lenkiškos evangelijos, bet redakcija apie teisingumą tos žinios abejojo ir gerai padarė, nės tai melo būtų.

Iš Vižainio. Vižainij visas kraštas parapijos yra grynai lietuviškas, bet nabagėliai žmonės niekados Dievo žodžio negirdi prigimtoj kalboj, nors ir abudu kunigai yra Lietuviai.

Juozas Meškus.

Grinkiškes. Kauno gub Jau 5 mėnesiai kaip mus miestelį apleido gyditojas Lietuvis; jojo vietą buvo užėmęs rusas, nors ir užaugęs Lietuvoj, bet nemokąs lietuviškai kalbėti; daugumas ligonių ne galėjo su juom susikalbėti apsaityti savo ligą; o da priegtam iš jo ir geras plėšikas. nės jam menkai te rupėjo musų žmonių reikalai; tik Lietuvis gali sąjausti saviškai. Dekui Dievui jis neilgai te pabuvo ir išvažiovo; gerai būtų; kad ant jo vietos atsirastu Lietuvis, mylintis savo šalį, tai greta su medegiška nauda, kaip gyditojas galėtu atnešti ir dvasišką naudą savo tevynei.

Apuokas.

Betigalos par. Kauno gub. Viename palivarke, Kaukazu vadinamu, buvo kasamas gilus šulinis. Taisantis šulinio rentinį darbininkas Brazauckis, sulyg kaklui žeme užgriautas tapo. Per keletą adynų vargšas šaukė pagalbos, bet niekam nedrįsus i šulinį nusileisti,

nelaimingas numire. Kuną jo išėmė, o gelbėti gyvą nebuvo kam.... Stebėtinai žmonių apsiėjimas. —

Iš Šiaulių. Kauno gub. Štai ką rašo i „N. G.“ laikraštį išeinanti Amerikoje: Viekiškuose vienas Lietuvis įsitaisė alaus kromą ir dar tuomi konkurencija žydams, kurie iš tos priežasties alų nuleido nuo 7 ant 4 kapeikų. Čion lietuviai, supratę, jog javai brangus nebus, ėmėsi už auginimo kiaulių, galvijų, arklių ir žąsų, kas kam geriaus prisieina. Daug jie pasimokina tame dalyke iš knygų ir laikraščių. Dabar kas nedėlė Viekišniai paroduoda po 100 ar 200 kiaulių i Liepoją, toliaus net i Angliją.

Kursėnuose tarpe ukininkų niekas gero nesimato. Maskoliai neseniai suėmė čion labai gerą musų brolių, bet prova dar nepabaigta.

Al. Gužutis.

Iš Naumiesčio. Suvalkų gub. Šią žiemą po kalėdų viena Naumiesčio tarnaitė Ona Žemaičiūtė ištekojo už maskoliaus ir priėmė stačiatikių tikėjimą. Ta tarnaitė gimus yra lietuvaite ir katalikė, bet betarnaudama pas maskolius išmoko maskoliškos kalbos ir suėjo i pažinti su maskoliais ir jų tikėjimu. Kad ir jau buvo atsitraukusi šiek tiek nuo savo tikėjimo, bet vis-gi ne išdryso ir ne norėjo niekinti savo tikėjimo, kad ir ne sykį buvo kalbinta pamesti katalikystę ir priimti stačiatikystę, bet to nepadarė iki pačiam šliubui. Tik kada norėjo ją pamesti jos numylėtinis maskolius, tuomet apsemė permaintyt tikėjimą.

Sl.

Iš Šunskių Senapilės pav. Tarp pašėsupinių ukininkų labai išsiplatinus girtuoklystė. Daugelis ukininkų ima blogai gyventi. Keletas jau visai nusigyveno, o kiti giliai i bridę i skolas. Skolintojais čia kaip ir kitur yra žydai. Skolinantės 100 rublių, žydai reikia išduoti obliką ant 150 ir paskui reikia mokėti palukaną po 25% (procentus).

Žirgas.

J u o k a i.

Vienas Žmogus patiko savo kaimyna pas izbonaitį su pienu. Sugryžęs paima izbanaitį, bet žiuri izbonaitis tuščias. Pakilo vaidas ir barnis, ant galo patiko padoti ginčas i sudą. Sudas nusprende atlyginti padarytą iškadą, bet kaltininkas sakė, kad musės išgėrusios pieną. — Reikėjo jas užmušti, tarė tenai esas rodininkas. — Kaip tai? už klausė žmogus, ar tai valna užmušt muses?

— Visur kur tik pamatysi. Toj valandoj pamatė žmogus musę ant nosies sudininko ir pusetinai užtempė per nosį, sakydams galis eiti ant laižybų, kad tai viena iš tų musių, kuri pieną išgėrė.

Daržininkas sodauninkas atsigulė po medžiu: „O tu laidoke, sušuko pabudindamas ji ponas, ar tu nesigėdi miegot, kada reikia dirbt nevertas esi nė to, kad tau saulė švistu“. — Aš dėlto ponuti ir atsiguliau i pavesi, atsakė daržininkas.

G r o m a t n y č i a.

p. Žirgai. Tamistos eilės mums ne tinka. Žinia iš šunskių talpiname sutrumpinę. Rašyk Tamista ne apskritai, bet skyrium įvardindamas visokius atsitikimus. Šišk Tamista mums ir toliaus žinias iš savo apygardos.

Prim. Dėl neatspaudinio abrozelių negalėjom šiam N. priedus priedėti, bet tikt sekančiam.

Apgarsinimai.

Spaustuveje p. J. Schoenk'io,

Tilžėje, Goldschmiedestr. 8,

yra galima gauti visokių **katalikiškų maldaknygų** kaip antai: **Didis Šaltinis, mažas Aukso Altorius** ir tt. *naujausio atspaudimo, geriausiam apdaryme* ir ant **pigiausių prekių.**

J. Schoenke, Tilžėje.

✓ **Naujai išėjusios knygos.**

Kanklės lietuviškos dainos keturiems balsams (vyriškiems) sutaičytos parupino *Dr. V. Kudirka*, puslapių 24, prekė 30 kapeikų.

Trumpas aprašymas apie žemę, arba žemrašys (geografija), puslapių 64, prekė 10 kapeikų, gaunama pas

M. Noveskį, Tilžėje,

Goldschmiedestr. 8.

Pinigus ir laiškus i Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitoksai adresas padėti:

Herrn Dr. Bruažis, Tilsit (Ostpreussen).

T u r i n y s.

Pienininkystės mokykla Kauno gub. — Musė ir Širše. Gaidys ir Višta. *Višakis.* — Starosta. *S. O.* — Apie užmezimą medžių. *Sl.* — Apie perėjimą. *Sl.* — Iš Lietuvos: Iš Virbalio. *J. Pašeiminis.* — Iš Gavaluvos kaimo. *Keliauninkas.* — Panemune. — Pajesis. — Garleva. — Vainatrakė. — Iš Bartininkų. — Iš Vizainio. *Juozas Meškus.* — Grinkiškes. *Apuokas.* — Betigalos. — Iš Šianlių. *Al. Gužutis.* — Iš Naumiesčio. *Sl.* — Iš Šunskių. *Žirgas.* — Juokai. — Gromatnyčia. — Apgarsinimai.